

Nevelési Tanácsadó Gyermek- és Ifjúságpszichológiai Központ
Győr 2005

A tanulási zavar fogalomköre

Az utóbbi években egyre több a tanulási zavart mutató gyermekek száma. A tanulási zavarral küzdő gyermek az iskolába lépés pillanatáig többnyire problémamentesnek látszik. A problémák a beiskolázással kezdődnek, amikor az átlagos vagy jó intelligenciájú gyermek csak nehezen vagy egyáltalán nem tud eleget tenni az iskolai követelményeknek. A gyermek a sikertelenség hatására erősen frusztrálódik, zavarni kezd az iskolában és otthon. A környezet gyakran nem ismeri el a tanulásban tett erőfeszítéseit.

A tanuláshoz – az olvasás, írás, számolás elsajátításához - meghatározott idegrendszeri struktúráknak hibátlanul kell működni.

- q Az idegrendszer működése bizonyos fokig genetikusan előprogramozott, de az idegrendszeri struktúrák érése, funkcionáló képességének kialakulása, kizárólag megfelelő környezeti tényezők biztosítása mellett valósulhat meg.
- q Az ingerszegény vagy a fejlődő szervezetet gátló, kritikus határon túl korlátozó környezetben az idegrendszer érése lelassul, leáll.

A tanulási zavar kialakulásában szerepet játszhatnak

q Organikus tényezők

Az élet pre-, peri-, vagy posztnatalis szakaszában elszenvedett károsító hatások pl. örökletes beszédhiba, veszé-lyezettett terhesség, szülési sérülés, kisgyermekkorú regrediáló betegségek stb. Ép értelem mellett minimális agyi károsodás alakulhat ki pl. MCD, POS szindróma.

q Pszichés vagy emocionális tényezők

Az antiszociális családi háttér vagy bármilyen nehéz körülmény miatt érzett érzelmi elhanyagoltság.

q Környezeti tényezők

A családok szegényes beszédpéldája, a beszélgetések elmaradása, a zaklatott felgyorsult életritmus, a sivár elhanyagoló milió, a gyermekre irányuló egyre kevesebb figyelem, a gyors tanítási tempó, a magas követelmény-rendszer, a gyermek egyedi sajátosságainak figyelmen kívül hagyása, a helyes értékrend kialakításának elmaradása, stb.

Az organikus, a pszichés és a környezeti ártalmak következtében idegrendszeri funkciózavar (vagy részképesség zavar) alakulhat ki. Később a funkciózavarok (vagy részképesség zavarok) talaján jöhet létre a diszlexia, a diszgráfia, a diszkalkulia. Társünetként megjelenhet a figyelemzavar és hiperaktivitás.

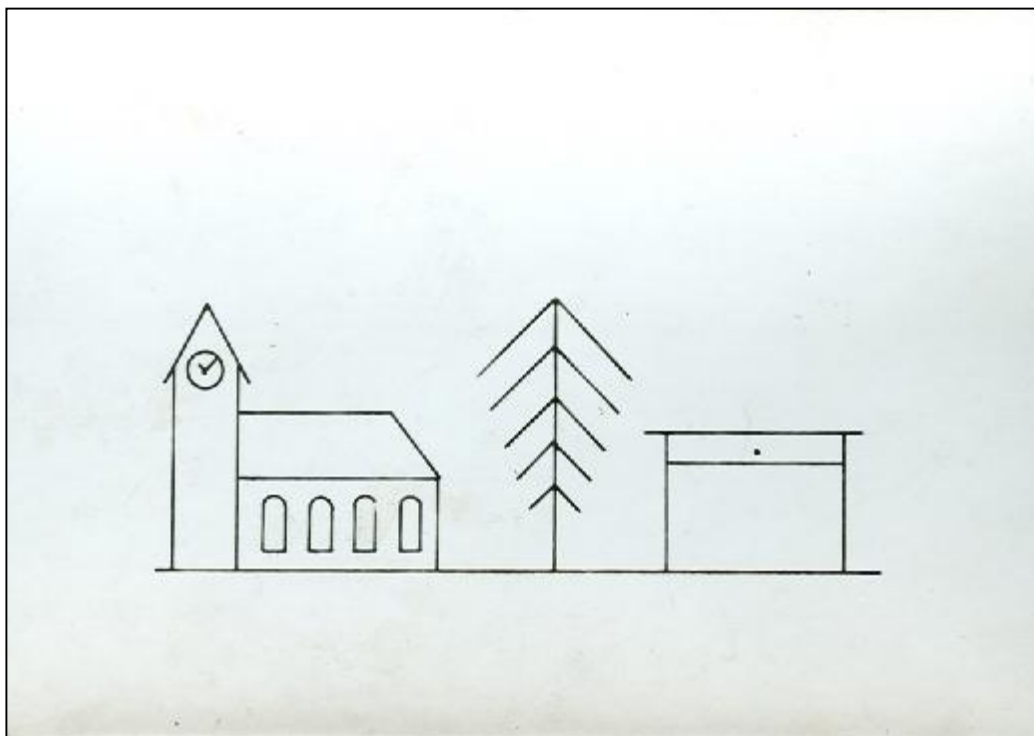
Ha beiskolázás idejére nem érnek be azok a funkciók vagy részképességek, amelyek az olvasás – írás és számolás – ún. alap kultúrtechnikai tárgyak – elsajátításához nélkülözhetetlenek, akkor tanulási zavar veszélyeztetettségéről beszélünk.

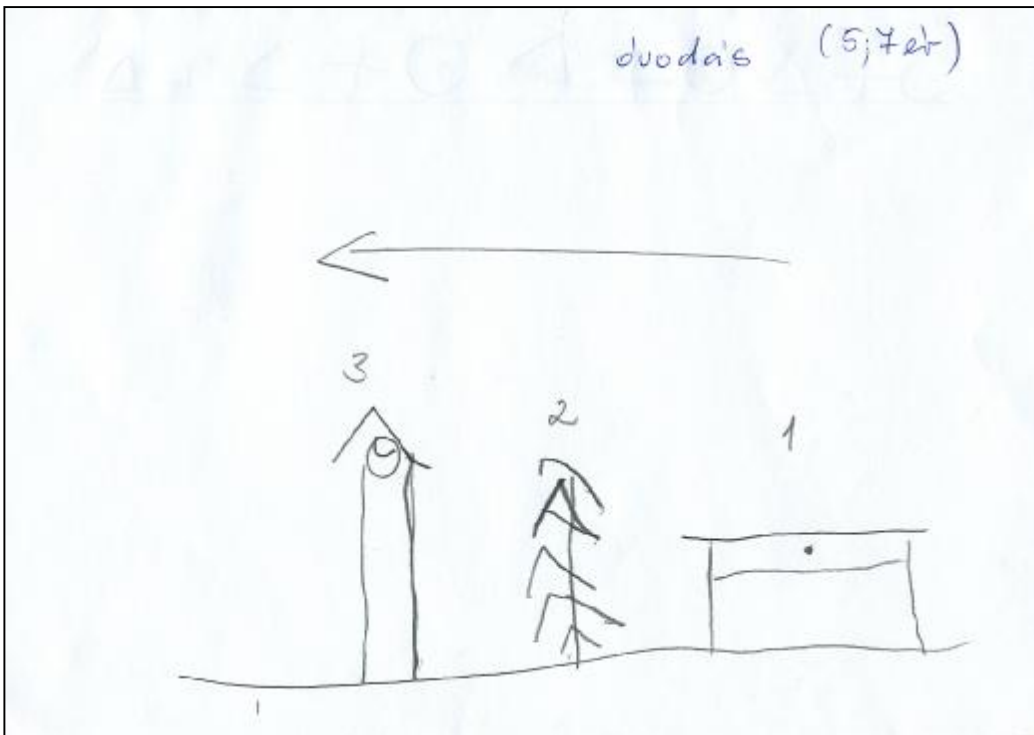
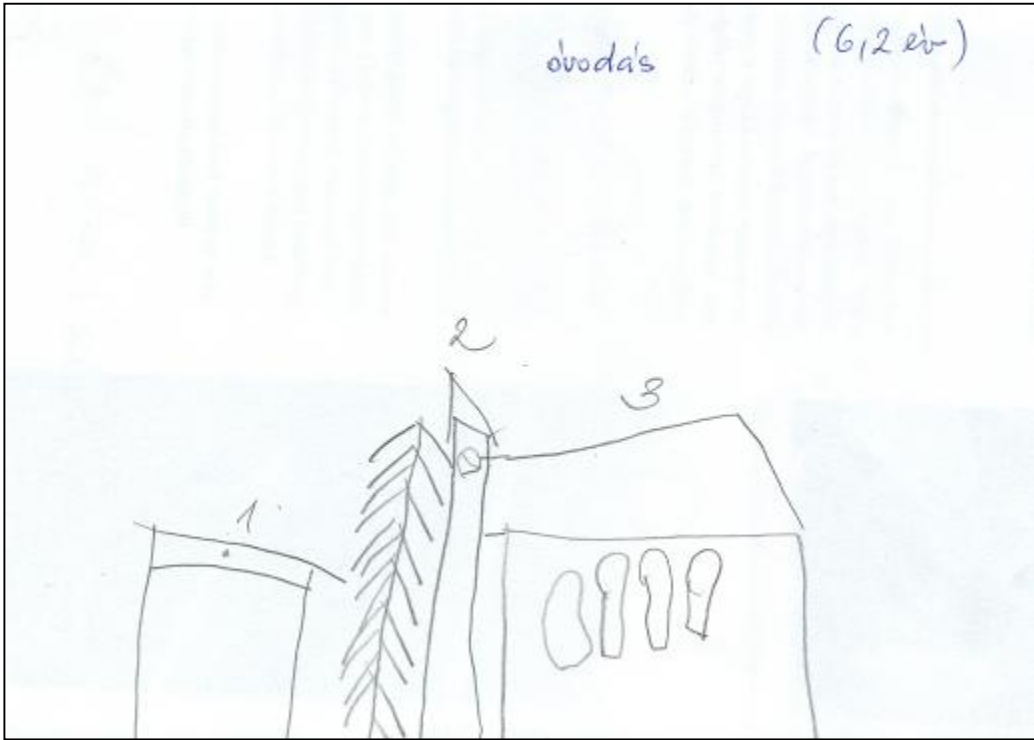
A tanulási zavar egy jellegzetes kognitív pszichológiai tünet együttesben nyilvánul meg, melynek háttérében a kölcsönösen egymásra ható részképességek dysfunkciója áll.

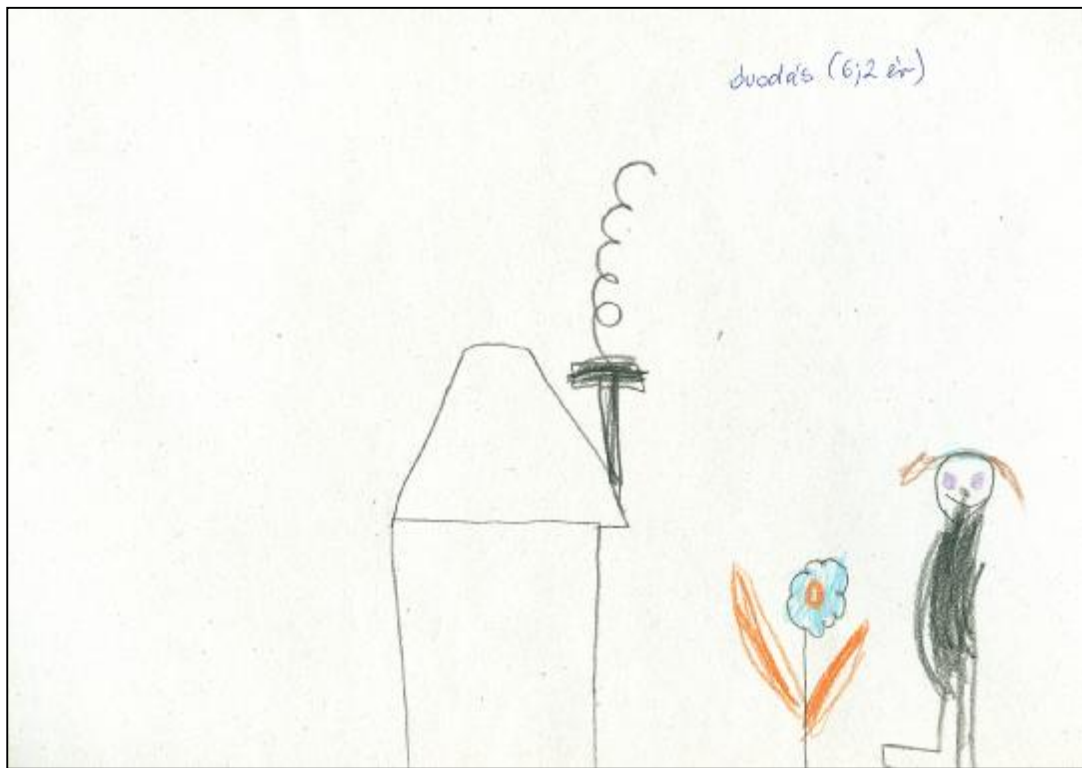
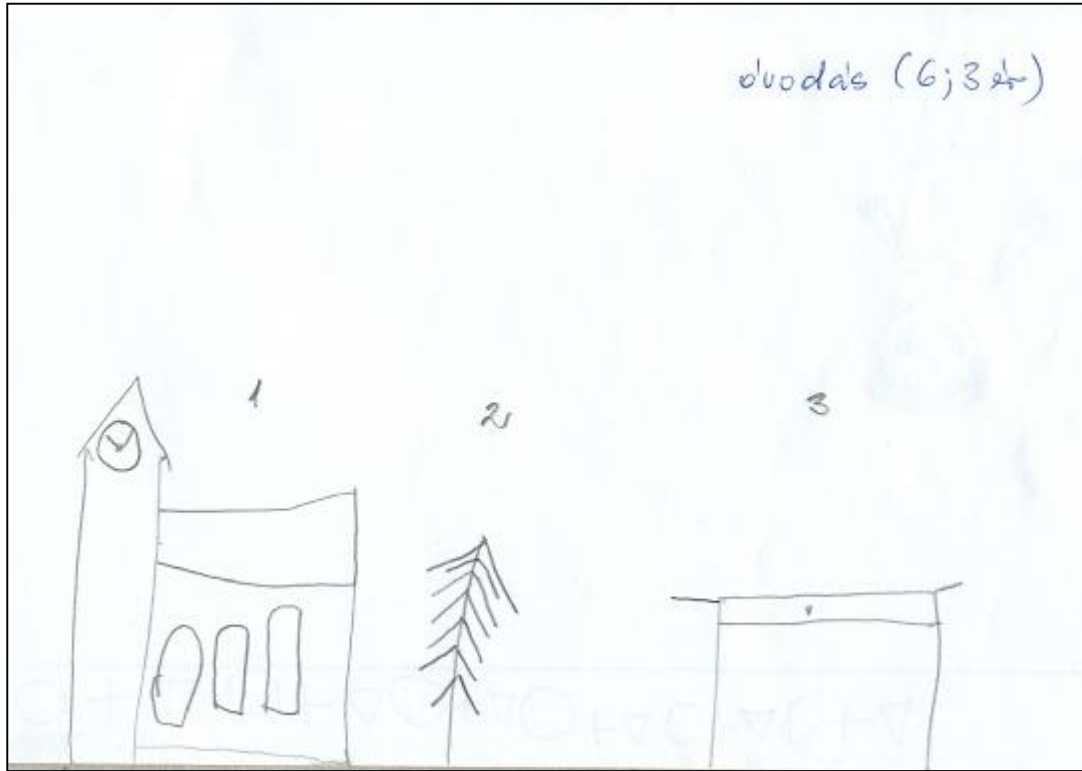
Az iskolai tanulást nehezítő problémák korai jelei már óvodás korban megmutathatók:

- q a percepció (érzékelés, észlelés) zavarában.
- q a beszédszerveződés és nyelvi készség zavarában
- q az emlékezet zavarában
- q a lateralitás, valamint a saját testen és a térben való tájékozódás akadályozottságában
- q a mozgáskoordináció, a finommozgás zavarában
- q magatartási rendellenességben: figyelemzavarban, hiperaktivitásban.

Sematikus ábramásolás



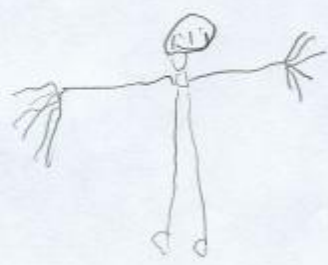


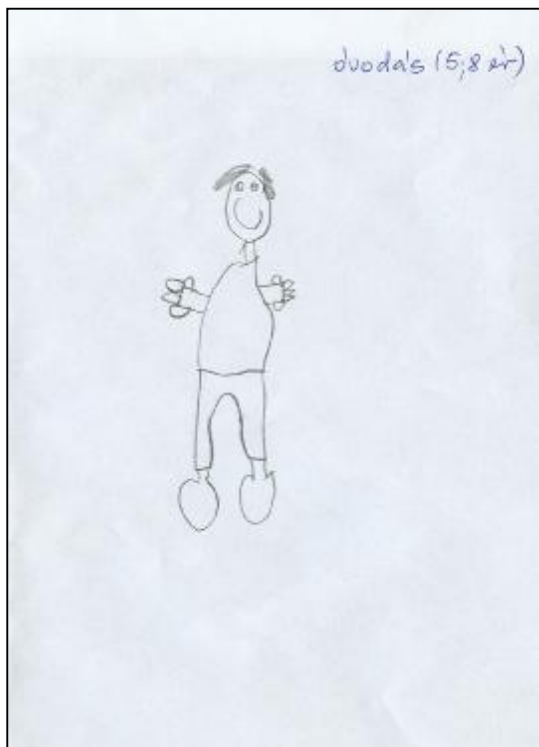


duoda's (5;8.2v)



duoda's (5;5.2v)





A tanulási zavar kialakulásának megelőzése:

- q a gyermek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodni
- q sokoldalúan szemléltetni
- q a játékosság elvét követni
- q mozgásigényét figyelembe venni
- q állandóan beszéltetni
- q fejlesztő kiadványokat használni

A tanulási zavar az iskolai teljesítményben

Azt az iskolást tekintjük tanulási zavarosnak, aki az intelligencia szintje alapján elvárhatónál lényegesen alacsonyabb színvonalú tanulási eredményt tud csak nyújtani.

Tünetek: Olvasás – írás terén

- q a betűk és számjegyek tévesztése vizuális és artikulációs hasonlóság miatt
pl. 9-6, 4-7
- q betűkihagyások, betoldások és felcserélések
- q szótagkihagyások és betoldások
- q reverziók – megfordítások – ide soroljuk az összes lehetséges megfordítást
pl. b-d, el-le
- q rossz kombinációk – nem betűzi végig a szót, sikertelenül kitalálja

- q szóroncsok – mikor a betűk szóban való felismerése 50%-ban téves pl. könnyű helyett kunu
- q a betűk összeolvasásának megkésése
- q az olvasási tempó lelassulása – a gyermek más cselekvéseket is lassan végez
- q szövegértési nehézségek
- q a betű és íráskép kusza, rendezetlen, a sor és vonalközben való eligazodás nehezített.
- q helyesírási gyengeség

Diszlexiásnak – diszgráfiásnak tekintünk minden olyan gyermeket, akinél a hibaszám, az olvasás és írástempó, a szövegértés területein – akár csak egyik területen is – súlyos a lemaradás.

Tünetek: Számolás terén

- q kialakulatlan vagy gyenge téri tájékozódás
- q kialakulatlan vagy keresztezett dominancia
- q mozgás-, beszédkoordináció zavara – iránytévesztés, egyenletes ritmusú, hibátlan, de lassú számolás, számok kihagyása, felcserélése
- q globális mennyiség felismerésének hiánya műveletvégzés közben
- q mennyiségi relációk helytelen értelmezése, használata
- q relációs jel helytelen alkalmazása
- q a diktált számnevek hibás leírása
- q a leírt számnevek hibás olvasása
- q a mennyiségállandóság tárgyakon való észlelési nehézsége
- q a helyi érték fogalmának kialakulatlansága
- q a pótlás, a bontás, az összeadás, a kivonás, a szorzás és osztás műveleteinek helytelen értelmezése, alkalmazása
- q rossz módszerű számolási technika – pl. műveletvégzés közben a maradékot nem tartja meg
- q a szorzó és bennfoglaló tábla bevésésének nehézsége
- q rossz számlálási technika, úgy számlál, hogy a mozgást nem tudja hozzárendelni a számláláshoz

Diszkalkuliás az a gyermek, aki a matematika megtanuláshoz célzottan szükséges részképességek fejlődésében kórosan lemarad, a többi tantárgy megtanulását szolgáló részképességek fejlődéséhez képest. Sok gyengén számoló gyermek van, de nem biztos, hogy ők diszkalkuliások. A számolásgyengeség okait szakembernek kell tisztáznia.

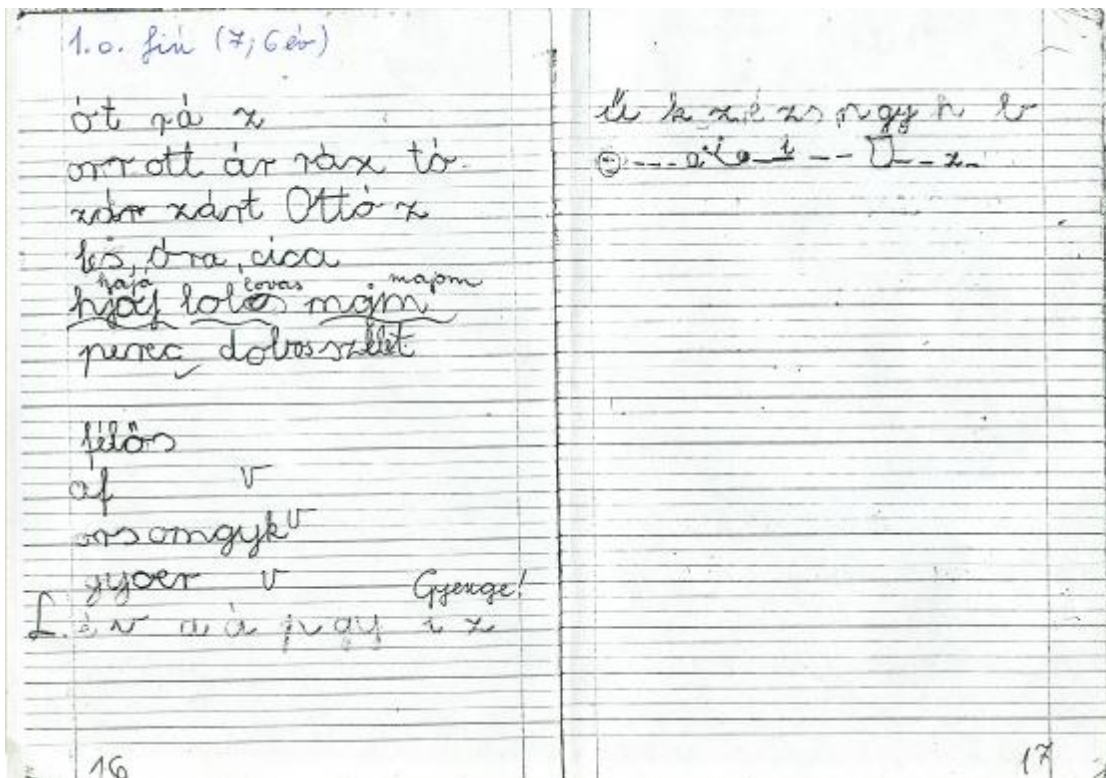
Tünetek: Beszéd terén

- q nyelvi fejletlenség
- q gyenge szókincs
- q kevés az aktívan használt szókészlet
- q szótagolási nehézség
- q új szavak megtanulásának nehézsége

- q gyenge szövegmemória
- q mondatok rövidek, egyszerűek

Tünetek: Magatartás terén

- q fáradékonyság
- q ingadozó teljesítmény
- q a tanulással szemben támasztott pozitív belső motiváció hiánya (az iskolai kudarcok kioltják)
- q a kudarcok elkerülésére védekezési és kitérési stratégiák alkalmazása pl. iskolakerülés, hazugság, lopás, munkamegtagadás, agresszivitás, bohóckodás, szorongás, félelem, kapcsolatfelvétel kerülése
- q szomatikus tünetek megjelenése pl. hányás, fejfájás, evési-alvási zavarok, dagadás, tic stb.
- q pozitív kompenzációk pl. tanulás helyett munkába menekülés



1. SZ. TUDÁSPRÓBA

NEV: 1. osztály
Fű (1,6m)

1. Írd le a számokat csökkenő sorrendben!
7, 4, 10, 3, 1, 5, 0

Karikázd be a páratlan számokat! 4/7

2. Számítsd ki a feladatokat!

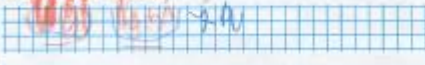
a) $6+4=10$ b) $8-3=5$ c) $3+4=7$ d) $10-9=1$
 $8+1=9$ $7-6=1$ $5+5=10$ $7-4=3$
 $3+6=9$ $10-4=6$ $6+2=8$ $8-7=1$
 $2+7=9$ $9-6=3$ $2+8=10$ $9-5=4$

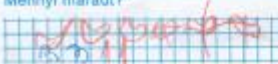
3. Melyik több? Mennyivel?

a) $6+3$ $8+2$ b) $5+4$ $9-1$ c) $10-3$ $4+6$
 $5-4$ $9+1$ $10-4$ $4+4$ $3+6$ $9-4$

4. Tedd igazgá!

a) $3+4 > \square$ b) $7-2 < \Delta < 10$ c) $9-7 < \square < 2+6$
 $\square: \quad \Delta: \quad \square:$

5. Egy tálon 7 alma és 2-vel több körte van. Hány körte van a tálon?


6. A kosárkában 10 banán volt. Megettek belőle 6-ot. Mennyi maradt?


ÖSSZESEN: 60 / 4

2% Nem felelt meg c

3. SZ. TUDÁSPRÓBA

NEV: 10.10. (E,6m)
1. osztály




1. Folytasd a megkezdett sorozatokat!

$0, 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20$
 $20, 18, 17, 15, 14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 0$

2. Számolj!

$7+2=9$ $9+9=18$ $18-9=9$ $13+4-9=8$
 $11+4=15$ $16-8=8$ $10-8=2$ $9-5+8=12$
 $5+7=12$ $7+9=16$ $14-6=8$ $17-8+3=12$

3. Rajzolj a halmazkártyákba! Tedd igazgá! Írd közéjük a megfelelő jelet!

$4+2$ $3+1+4$ $4+5$

4. Tedd igazgá a nyitott mondatokat!

$16-2=5+4$ $\Delta+2+2=20$
 $10-7$ $\Delta: 10$

5. Keres szabályt! Írd be a számokat! Jegyeld le a szabályt is!

$\frac{2}{4} \frac{7}{8} \frac{11}{16} \frac{17}{32} \frac{23}{64} \frac{29}{128} \frac{35}{256} \frac{41}{512}$ $10, 11, 12, 13, 14, 15$

6. Van 7 kék és 8 piros golyó. Hány színes golyó van összesen?
 $13, 12, 12, 11, 19, 13, 15$

7. Emese 6 szál tulipánt és 9 jácintot szedett. 7 szál elhervadt. Hány szál virágot tudott vázába tenni?
 $15, 10, 11, 1, 20, 14, 13$

Összesen: 40 pont
Elért:

29. melléklet

Olvasási felmérőlap 2. osztályos gyermekek részére *Fű (1,6m)*

NEV: 1. osztály
SZÜLETÉSI IDŐ: 10.10. (E,6m)
ELÉTRON: 1. osztály
OSZTÁLY: 1. osztályos olvasórövidítő

A VIZSGÁLAT IDEJE: 10.10. (E,6m)
A VIZSGÁLTATVEZETŐ NEVE: 1. osztály
A FORGALMI NAPLO SZÁMA: 1. osztály
A NYILVÁNTARTÁSI TÁSKA SZÁMA: 1. osztály

[Mészer írásközpont]

I.

o e i a ú ő é ű á ú é ő á
 ű ú é e ő ó i á ű a i é ó ú
 e ű ő a ó é ő ű i ú é á a

60 mp 2 hiba

II.

t m z f d j k c b sz r cs g ly
 n h p zs v ty d cs l s gy f z g
 ny p ly b s ny sz m ty zs n gy

75 mp 4 hiba

III.

mó tyi dű sze cá
 ve zsó ső bő szü
 fi pő cse lyé za
 ta ve lú nyő csé
bú nű gyó cú ró
 jó hú fé e mi pú
 ké lya ki tyű gya
 dú gá nya zse ná

80 mp 17 hiba

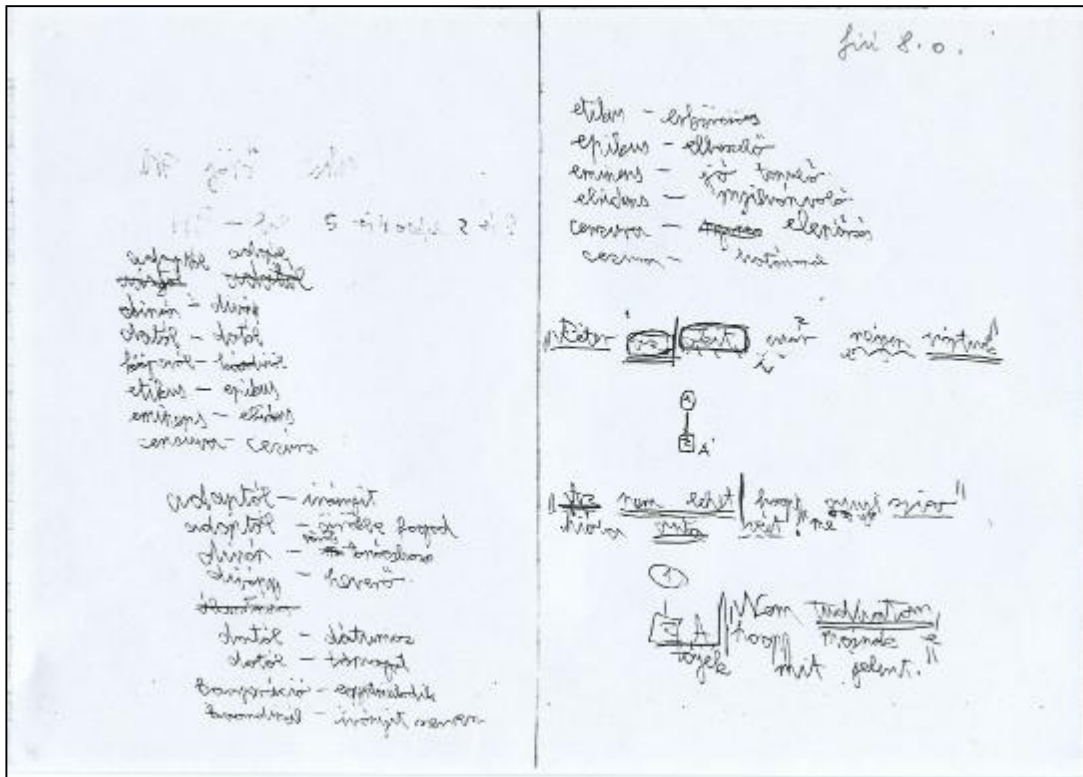
IV.

is	tál	bab	<i>buba</i> duda	cserép
(te) <i>h'is</i>	(fut) <i>h'ül</i>	rét	(hűtő) <i>h'ü'ö</i>	doboz
ók	gép	(szív) <i>h'ü</i>	rózsa	nyerít
só	(haj) <i>a'</i>	pék	<i>rola</i> roló	kártya <i>ny</i>
(fű) <i>n'</i>	(mos) <i>nos</i>	szel	csésze	<i>zömle</i> zömle
(ágy) <i>ny</i>	nap	hab	(batyu) <i>ban'</i>	pelyhes
eb	(tíz) <i>Δ</i>	nyál	(olló) <i>h'olló</i>	(vontat) <i>h'ontat</i>
szó	vág	(gyűjt) <i>g'ü'it</i>	(ecset)	gyümölcs
		<u>205</u> mp	<u>20</u> hiba	

V. a)

2. o. fiú (8,4 év)

két kacska totyog
 hópogva a tó felé
 szupoz márisztracozon
 fűrdenek benne it
 bögyüket telepszedik
 rici halakkal meg
 békalinoséval.



Mit tegyünk a tanulási zavaros gyermekkel

- q elfogadó légkör kialakítása
- q a gyermek pozitív tulajdonságainak hangsúlyozása
- q a legmegfelelőbb terápiás ellátás biztosítása: pl. logopédiai terápia, pszichoterápia, szaktanári korrepetálás, sportolás stb.
- q fejlesztő kiadványok használata

A tanulási zavar jeleit mutató óvodás és iskolás gyermekek vizsgálata

Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság

9023 Győr, Cirkeli u. 31.

Telefon: 415-926, 518-215, 518-216

Nevelési Tanácsadó Gyermek- és Ifjúságpszichológiai Központ

9023 Győr, Török István utca 36.

Telefon: 318-605, 515-543

Törvényeink lehetővé teszik a tanulási zavaros gyermekek pozitív megkülönböztetését. A Köznevelési törvény LXII./96. 30.§ szerint a szakértői bizottságok szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója mentesíti a gyermeket az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés, minősítés alól. A törvény kimondja, hogy ezeknek a gyerekeknek biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, a segédeszközök használatát, valamint írásbeli beszámolóknak szóbeli beszámolóval, ill. a szóbeli beszámolóknak írásbeli beszámolóval történő felváltását. Később mentességet kaphatnak a középiskolai magyar írásbeli érettségi és a felsőoktatásban a szükséges nyelvvizsga letétele alól.

Régi terminológia

„Más fogyatékos”

Új terminológia

Sajátos nevelési igényű

Sajátos nevelési igényűek – valamennyi fogyatékos gyermek átfogó elnevezése

- q Testi-,
- q Érzékszervi-,
- q Értelmi-,
- q Beszéd fogyatékosok-,
- q Autista- (az énrre korlátozott kóros magatartás),
- q Pszichés fejlődés zavarával küzdő

Pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott

- q diszlexia
- q diszgráfia
- q diszkalkulia
- q mutizmus
- q kóros hiperkinetikus (rendkívüli mozgékonyág) vagy
- q kóros aktivitászavar

Az integráció feltételei

- q elfogadó légkör kialakítása
- q Az Alapító Okiratban rögzíti az intézmény megváltozott minőségét
- q Az intézmény nevelési vagy pedagógiai programjában szerepelteti a sajátos nevelési igényből adódó programot, tervet, módszereket, szükségleteket
- q A sajátos nevelési igény feltételeit biztosítja pl. szakember (gyógypedagógus, pszichopedagógus, stb.) alkalmazásával.